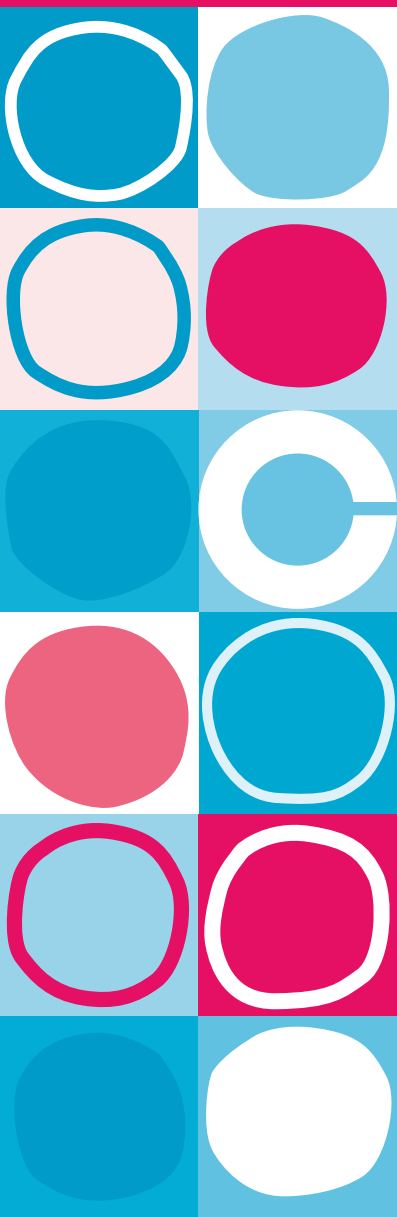

Učni načrt

GIMNAZIJA

MADŽARŠČINA
kot drugi jezik

Učni načrt

GIMNAZIJA

MADŽARŠČINA **kot drugi jezik**

Dvojezična
slovensko-madžarska gimnazija

OBVEZNI PREDMET, MATURA (490 UR)

Učni načrt

MADŽARŠČINA

kot drugi jezik

Gimnazija; Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija

Obvezni predmet, matura (490 ur)

Predmetna komisija:

Mária Pisnjak, Zavod RS za šolstvo, predsednica

Valika Balaško, Dvojezična osnovna šola I Lendava, članica

dr. **Anna Forgács**, Madžarska, članica

Laura Horvat, Dvojezična srednja šola Lendava, članica

Hermina László, Dvojezična srednja šola Lendava, članica

Marija Slavinec Tot, Dvojezična osnovna šola Genterovci, članica

Ilona Szekeres Zadavec, Dvojezična osnovna šola Genterovci, članica

Alenka Toplak, Dvojezična osnovna šola Dobrovnik, članica

Judita Vida Törnár, Dvojezična osnovna šola I Lendava, članica

Avtorji:

Mária Pisnjak, Zavod RS za šolstvo

Laura Horvat, Dvojezična srednja šola Lendava

Hermina László, Dvojezična srednja šola Lendava

dr. **Anna Forgács**, Madžarska

Pri posodabljanju je predmetna komisija izhajala iz učnega načrta iz leta 2000, upoštevala je mnenje in pripombe učiteljev madžarščine in drugih strokovnjakov ter sodobne smernice priprave UN in metodike predmeta.

Recenzenta:

dr. **Beatrix Oszkó**, Jezikovni inštitut Madžarske znanstvene akademije, Budimpešta

dr. **Rita Hegedús**, Univerza ELTE, Budimpešta – Univerza Humboldt, Berlin

Izdala: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Milan Zver**

Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredili: **Katja Križnik** in **Nataša Purkat**

Jezikovni pregled: **Samia Žunič**

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

371.214.1:811.511.141

UČNI načrt. Madžarščina kot drugi jezik [Elektronski vir] : gimnazija : dvojezična (slovensko-madžarska) gimnazija : obvezni predmet, matura (490 ur) / avtorji Mária Pisnjak ... [et al.]. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2008

Način dostopa (URL): http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/ss/programi/2008/Gimnazije/UN_MADZARSCINA_drugi_tuji_drugi_jezik_gimn_prevod.pdf

ISBN 978-961-234-717-8 (Zavod RS za šolstvo)

1. Pisnjak, Mária
239428096

Kazalo

1 OPREDELITEV PREDMETA	5
2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA, KLJUČNE KOMPETENCE IN KROSKURIKULARNE TEME	6
2.1 Splošni cilji predmeta	6
2.2 Ključne kompetence	6
2.3 Kroskurikularne teme	9
3 RAZVOJNI CILJI IN UČNE VSEBINE	11
3.1 Cilji	11
3.1.1 Komunikacijski nameni in pojmovni krogi	11
3.1.2 Razvojni cilji	12
3.1.3 Tematski sklopi	20
4 PRIČAKOVANI DOSEŽKI/REZULTATI	22
4.1 Splošni opis ravni	22
4.2 Opis dosežkov za posamezna področja zmožnosti	23
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE	26
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	27
6.1 Razvijanje spretnosti slušnega razumevanja	27
6.2 Razvijanje bralnega razumevanja	29
6.3 Razvijanje govornih možnosti	31
6.4 Razvijanje zmožnosti pisnega izražanja	33
6.5 Razvijanje jezikovnih kompetenc	34
6.6 Književna vzgoja	34
7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV	35

1 OPREDELITEV PREDMETA

Madžarščina ima na narodnostno mešanem območju Prekmurja poseben status: je tako imenovani prvi jezik dijakov madžarske narodnosti in drugi jezik dijakov slovenske ali druge narodnosti. Slednji se namreč z madžarščino ne srečujejo zgolj v okviru šolskega izobraževanja, saj so v vsakodnevnem stiku z jezikom, kulturo in mediji madžarske manjšine. Učenje jezika spodbuja tudi bližina Madžarske in njena vse večja privlačnost v trgovskem, gospodarskem in turističnem smislu. Državi sta sočasno postali polnopravni članici EU, zato je znanje jezikov te regije pomembno tudi zaradi nadaljnjega izobraževanja in opravljanja dela.

Na narodnostno mešanem območju Prekmurja je poleg slovenskega jezika uradni jezik tudi madžarski, za zasedanje določenih delovnih mest je nujno potrebno znanje tega jezika.

Pri učenju jezika je poudarek na komunikaciji, vendar dobijo dijaki tudi vpogled v madžarsko književnost, zgodovino kulture in zgodovino. Uresničevanje ciljev predmeta temelji na razvijanju kompetenc.

Cilj predmeta je, da dijaki do konca 4. letnika dosežejo raven B2+.

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA, KLJUČNE KOMPETENCE IN KROSKURIKULARNE TEME

2.1 Splošni cilji predmeta

1. Dijaki izoblikujejo pozitiven odnos do jezika in kulture z njimi živeče manjšine.
2. Dijaki usvojijo pogovorno in knjižno madžarščino na višji nadaljevalni ravni.
3. Dijaki usvojijo komunikacijske sposobnosti, potrebne za opravljanje družbenih dejavnosti, predvsem v okviru vsakdanjega življenja, za učenje in opravljanje dela ter olikano jezikovno vedenje.
4. Dijaki razvijajo sodelovalno zmožnost in strategije učenja jezika.
5. Dijaki spoznavaajo dela iz madžarske književnosti, dobijo vpogled v madžarsko kulturo.

2.2 Ključne kompetence

Predmet temelji na ključnih kompetencah sporazumevanje v maternem jeziku in sporazumevanje v tujem jeziku.

Sporazumevanje v maternem jeziku

Sporazumevanje v maternem jeziku pomeni sposobnost govornega in pisnega izražanja ter razumevanja misli, čustev, dejstev in mnenj (slušno razumevanje, govorna zmožnost, bralno razumevanje, pisanje). Posamezniku omogoča, da se s pravilno jezikovno rabo vključuje v družbeno in kulturno življenje, v izobraževanje, v delo, v družinsko življenje in prostočasne dejavnosti.

- Dijaki bogatijo besedišče, poglobljajo znanje funkcionalne slovnice in to primerjajo s svojo materinščino; spoznajo in uporabljajo glavne vrste verbalnega sporazumevanja, knjižne in neknjižne sloge, glavne značilnosti jezikovnih slogov in registrov.
- Dijaki naj bi bili v svojem maternem jeziku sposobni ustnega in pisnega sporazumevanja v različnih govornih položajih, razlikovali in uporabljali naj bi različne tipe besedil, iskali, zbirali in obdelali informacije, uporabljali pripomočke, pisno in ustno utemeljevali svoja stališča in mnenja.
- Dijaki izoblikujejo pripravljenost za kritični in ustvarjalni dialog, za stike z drugimi.

Sporazumevanje v tujem jeziku

Ključna kompetenca sporazumevanje v tujem jeziku se v marsičem ujema z elementi sporazumevanja v maternem jeziku, saj temelji na zmožnosti ustnega in pisnega razumevanja ter izražanja misli, čustev, dejstev in mnenj na različnih področjih življenja: izobraževanje, delo, družina, prosti čas.

Dijaki:

- usvojijo besedišče ciljnega jezika, funkcionalna jezikovna znanja in glavne vrste govorne interakcije,
- razvijajo sposobnost posredovanja in interkulturalnega razumevanja, primerjajo besedišče in jezikovna znanja v madžarskem in tujem jeziku z maternim jezikom, ozavestijo podobnosti in razlike,
- primerjajo družbene običaje ostalih ciljnih jezikov/narodov z madžarskimi običaji in tradicijami,
- oblikujejo pozitiven odnos do drugih jezikov, spoštujejo kulturno raznolikost, postanejo odprti za interkulturalno komunikacijo.

Matematična in naravoslovna kompetenca

Matematična kompetenca je sposobnost razvijanja in uporabe matematičnega mišljenja za reševanje vsakdanjih problemov.

Dijaki:

- razvijajo logično in prostorsko mišljenje ter tovrstno ponazarjanje (na primer strukture),
- z branjem naravoslovnih besedil bolj razumejo svet narave, znanstvene teorije, dosežke, ovire in tveganja sodobnih tehnologij,
- pri usvajanju funkcionalnih jezikovnih znanj in razvijanju pravopisne zmožnosti poglobijo znanja o številih in merskih enotah,
- razvijajo zmožnost kritičnega vrednotenja in zanimanja, predvsem glede tistih vprašanj s področja znanstvenega in tehnološkega razvoja, ki se tičejo njih samih, njihovih družin, skupnosti in globalnih problemov.

Digitalna kompetenca

Digitalna kompetenca vključuje samozavestno in kritično uporabo informacijske tehnologije pri učenju, delu, v prostem času.

Dijaki:

- s pomočjo računalnika iščejo, vrednotijo, hranijo, predstavijo in izmenjajo informacije,
- uporabljajo glavne računalniške aplikacije, na primer urejanje besedil, tabelno prikazovanje, podatkovne baze, hranjenje in rabo informacij,

- razvijajo zmožnost prepoznavanja zanesljivosti in verodostojnosti informacij, spoznajo in upoštevajo pravna ter etična načela njihove uporabe,
- postanejo odprti za vključevanje v kulturne, družbene in/ali strokovne skupnosti in omrežja.

Učenje učenja

Je zmožnost, da posameznik stremi za učenjem, se z njim ukvarja, organizira svoje učenje, zna gospodariti s časom in informacijami, tako pri individualnem kot pri skupinskem učenju.

Dijaki:

- spoznajo in usvojijo specialne učne strategije predmeta, prepoznajo svoje prednosti in slabosti,
- razvijajo temeljne zmožnosti, potrebne za učenje: pisanje, branje, IKT-zmožnosti,
- razvijajo zmožnost koncentracije in načrtovanja, samovrednotenja, krepijo samozavest,
- vadijo delo v skupinah in sodelovanje,
- stopnjujejo vedoželjnost, že usvojena znanja uporabijo v šolskih in življenjskih situacijah.

Socialna in državljanska kompetenca

Vključuje osebne, medosebne in interkulturne kompetence, pogojuje vedenjske oblike, ki posameznika usposobijo za učinkovito in ustvarjalno vključevanje v družbeno in poklicno življenje. Državljanška kompetenca posameznika usposobi za aktivno vključevanje v javno življenje.

Dijaki:

- poznajo in upoštevajo (jezikovna) pravila obnašanja, stremijo k izoblikovanju splošno veljavnega (jezikovnega) obnašanja,
- vadijo komunikacijo v različnih položajih, tolerantno obnašanje, izražanje in razumevanje različnih stališč,
- vadijo učinkovito sodelovanje, kažejo zanimanje za reševanje problemov ožje in širše skupnosti,
- razvijajo zmožnost dogovarjanja in empatije,
- ob nastopih se naučijo obvladati stres in krepijo samozavest,
- z branjem primernih književnih del ozavešajo enakopravnost spolov, ljudstev in jezikov,
- ob različnih besedilih bogatijo znanja o aktualnih dogodkih, o pomembnih narodnih, evropskih in svetovnih zgodovinskih dogodkih,
- razvijajo čut odgovornosti.

Podjetnost

Podjetnost je zmožnost posameznika, da je sposoben svoje zamisli uresničiti. Vključuje kreativnost, inovativnost in prevzemanje tveganja ter sposobnost, da posameznik z namenom uresničevanja svojih ciljev načrtuje in uresniči svoje načrte.

Dijaki:

- z uporabo različnih učnih strategij razvijajo sposobnost načrtovanja, organiziranja, vodenja in sodelovanja,
- razvijajo zmožnost komunikacije, analize in vrednotenja,
- razvijajo iniciativnost, vztrajnost pri opravljanju nalog,
- razvijajo sposobnost prepoznavanja svojih prednosti/slabosti.

Kulturna kompetenca

Ta kompetenca vključuje sprejemanje moralnih vsebin in estetskih vrednot, ki se pojavljajo v različnih vejah umetnosti in različnih oblikah izražanja.

Dijaki:

- spoznajo kulturne vrednote lokalne, madžarske in evropske dediščine,
- razumejo kulturno in jezikovno raznolikost regije ter izoblikujejo interes za ohranjanje le-te,
- izoblikujejo sposobnost spoštovanja in uživanja umetnostnih del in predstav,
- svojim sposobnostim in zanimanju primerno se izražajo v različnih vejah umetnosti ter tako razvijajo kreativnost,
- oblikujejo pozitiven odnos do kulturne raznolikosti,
- spoznajo različne vrednostne sodbe,
- z umetnostnim izražanjem in udeležbo v kulturnem življenju vadijo estetsko sprejemanje.

2.3 Kroskurikularne teme

Domoznanstvo in narodoznanstvo

Dijaki ob učenju madžarskega jezika primerjajo izkušnje iz bližnje okolice z informacijami, ki jih spoznajo ob obravnavi madžarskih besedil. To pripomore k temu, da se poglobi njihova pripadnost ožjemu (narodnostno mešanemu) in širšemu (slovenskemu) okolju. Naučijo se dajati informacije v madžarskem jeziku o svoji domovini, o Madžarski ter o njihovi ožji domovini, narodnostno mešanem območju Prekmurja, o njihovih zemljepisnih in zgodovinskih značilnostih, običajih. Znajo predstaviti različne običaje in kulturo obeh narodov.

Pri odraščanju dijakov v odrasle ljudi je treba v njih uzavestiti, da je povsem naravno, da v določeni državi poleg državotvornega naroda živijo tudi pripadniki drugih narodnosti in etničnih skupnosti, da je kulturna in druge vrste raznovrstnost prej prednost kot pomanjkljivost. S tem krepimo odprtost, sprejemanje in spoštovanje kulturnih vrednot drugih narodov in narodnosti.

Pripadnost Evropi

Dijake vzgajamo za sprejemanje različnih kultur in narodov, za sprejemanje in spoštovanje drugačnosti. Učenje madžarskega jezika omogoča – na primer z branjem književnih besedil – globlji vpogled tudi v druge evropske države, kjer živi madžarska manjšina (Avstrija, Slovaška, Ukrajina, Romunija, Srbija, Hrvaška). S spoznavanjem avtentičnih besedil dijaki spoznajo zemljepisne, družbene in gospodarske značilnosti jezikovnih področij, njihove zgodovinske in kulturne značilnosti. Dijake spodbujamo k vzpostavljanju in negovanju stikov z madžarsko govorečimi mladimi Evropejci.

Duševno zdravje

K razvijanju čustveno zdravih dijakov lahko učitelj madžarščine kot drugega jezika pripomore tako, da upošteva, da dijaki v tem jeziku mnogokrat niso sposobni izraziti tistega, kar v resnici želijo. Če dijaki ugotovijo, da učitelja zanima le to, ali so sposobni govoriti v brezhibnih povedih, izgubijo voljo za izražanje v tem jeziku. S takim obnašanjem lahko izzovemo stiske, zavore in odpor. Nasprotno od tega jih je treba navajati na to, da svoje misli sporočajo tudi, če jih niso zmožni brezhibno upovediti.

Temeljni element duševnega zdravja je odprtost za sprejemanje drugih ljudi, načinov življenja in običajev, toleranca, empatija. Vse to lahko razvijamo v okviru našega predmeta.

3 RAZVOJNI CILJI IN UČNE VSEBINE

3.1. Cilji

3.1.1 Komunikacijski nameni in pojmovni krogi

Komunikacijske namere in pojmovne sklope razvijamo na vseh štirih področjih zmožnosti.

KOMUNIKACIJSKI NAMENI

	DIJAKI:
Komunikacijske namere za družbene stike	znajo: <ul style="list-style-type: none">• pozdraviti, se posloviti, ogovoriti, predstaviti,• poizvedovati po čem, odzvati se na zanimanje,• zaprositi za dovoljenje in se na to odzvati,• zahvaliti se za kaj, se odzvati na zahvalo,• opravičiti se in se odzvati na to,• čestitati, izraziti dobre želje in se na to odzvati;
Komunikacijske namere za izražanje čustev	znajo izraziti: <ul style="list-style-type: none">• veselje,• začudenje,• otožnost,• obžalovanje;
Komunikacijske namere za izražanje mnenj	znajo izraziti: <ul style="list-style-type: none">• svoje mnenje in se odzvati na mnenje drugih,• svoje nestrinjanje in nestrinjanje,• ugajanje in nenaklonjenost,• želje, sposobnosti, potrebo in možnost;
Komunikacijske namere za izmenjavo informacij	<ul style="list-style-type: none">• določijo in opišejo stvari,• pripovedujejo o dogodkih, označijo osebe,• zaprosijo za informacijo in jo nudijo,• odgovorijo pritrdilno ali odklonilno;

Komunikacijske namere, ki vplivajo na dejavnost partnerja

- izrazijo prošnjo, prepoved, poziv,
- zaprosijo za pomoč in se odzovejo na prošnjo pomoči,
- predlagajo in se odzovejo na predloge,
- izrazijo vabilo in se odzovejo vabilu;

Komunikacijske namere, značilne za interakcije

- zastavijo povratno vprašanje,
- zaprosijo za ponovitev,
- izrazijo nerazumevanje,
- zaprosijo na primer za glasnejši ali počasnejši govor.

POJMOVNI SKLOPI

- izražanje dejanja, dogajanja in obstajanja
- izražanje svojilnosti
- prostorske in časovne razmere
- količinske in kvalitativne razmere
- modalnost
- odnosi med skloni
- logična razmerja
- sredstva za povezovanje besedil

3.1.2 Razvojni cilji

3.1.2.1 Razvijanje zmožnosti slušnega razumevanja

Dijaki:

- pri interakcijah učnih ur razvijajo zmožnost slušnega razumevanja;
- poslušajo postopoma zahtevnejša monološka vsakdanja, javna in publicistična besedila (na primer poročilo, informacija, *javna objava*, reklamno besedilo, *radijski* in *televizijski spored*, reportaža, poljudnoznanstveno besedilo) ter govorne nastope;
- poslušajo pogovore v vsakdanjih govornih situacijah, postopno zahtevnejša dialoška besedila ter dialoška publicistična besedila (na primer intervju);
- razumejo bistvo poslušanega besedila, v njem poiščejo zahtevane ali za njih pomembne podatke;
- razlikujejo različne sloge (družabni, publicistični itd.), poznajo značilnosti registra;
- rešijo ustne in pisne naloge z zvezi s poslušanim besedilom (iskanje informacij, povzetek, ugotavljanje bistva, povezava med sliko in besedilom, ugotavljanje značilnosti govorne situacije, iskanje pomena besed po slovarju);
- poslušajo oziroma gledajo umetnostna besedila (pesem, gledališka predstava, film, odlomki iz proznih del), dojamejo bistvo in sporočilo le-teh;
- razvijajo kritično in logično mišljenje, zmožnost sklepanja in interpretacije.

3.1.2.2 Razvijanje bralnih zmožnosti

Dijaki:

- berejo enostavnejša (osebno pismo, reklamno besedilo, jedilnik, *vozni red*, predstavitev, vremensko napoved oziroma poročilo, napotek) in zahtevnejša vsakdanja, javna in publicistična besedila, ki vsebujejo tudi neznane jezikovne elemente;
- znajo se orientirati v besedilu, poiščejo in razumejo bistvene informacije;
- rešijo ustne in pisne naloge, povezane z besedilom (iskanje informacij, povzetek, ugotovitev bistva, povezava med sliko in besedilom, ugotavljanje značilnosti govorne situacije, iskanje pomena besed s pomočjo slovarja);
- berejo umetnostna besedila (pesem, novelo, pripoved, roman ali odlomek iz romana, odlomek iz dramskega besedila), dojemajo bistvo in sporočilo le-teh, ugotovijo temo, kraj in čas dogajanja, pripravijo oznako oseb;
- z branjem literarnih del razvijajo kritično in logično mišljenje, zmožnost sklepanja in interpretacije;
- s šolskim in domačim branjem razvijajo zmožnost interpretativnega branja ter razumljivo in smiselno glasno branje (dobra intonacija, ritem, naglas);
- za domače branje preberejo:

1. LETNIK	2. LETNIK	3. letnik	4. LETNIK
<ul style="list-style-type: none">• najmanj dve noveli oziroma pripovedi	<ul style="list-style-type: none">• najmanj dve noveli oziroma pripovedi, dve pesmi, en odlomek iz romana in nekaj neumetnostnih besedil	<ul style="list-style-type: none">• najmanj dve noveli oziroma pripovedi, dve pesmi, en odlomek iz romana in nekaj neumetnostnih besedil	<ul style="list-style-type: none">• nekaj pripovedk in pesmi, vsaj en kratek roman oziroma dela maturitetnega sklopa

3.1.2.3 Razvijanje govornih zmožnosti

Dijaki:

- se spontano in smiselno vključujejo v pogovore o vsakdanjih in zahtevnejših temah, zmožni so pogovor začeti in ga ustrezno zaključiti, upoštevajoč načela vljudnega izražanja,
- jasno izrazijo komunikacijske namene (predstavitev, zahvala, telefonski pogovor, nakupovanje itd.),
- vključujejo se v vodene situacijske pogovore, v igro vlog,
- pripovedujejo o dogodkih, opišejo kraj, predmet (1.–2. letnik), *izdelek, postopek*, pripravijo oznako osebe (3.–4. letnik),
- po ustrezni pripravi pripravijo povzetek, poročilo, referat na dano temo,
- pripovedujejo o vsebini literarni del, pripravijo oznako književnih oseb, *vrednotijo njihovo vedenje*, ob danih navodilih analizirajo prebrana dela (3.–4. letnik),

- naučijo se na pamet nekaj pesmi in jih razumljivo, s primernim naglasom in intonacijo predstavijo,
- predstavijo krajše slovensko besedilo v madžarščini,
- izrazijo svoje mnenje, vrednotijo, utemeljujejo, zanikajo, razvijajo debatno zmožnost,
- usvojijo standarde pravorečja in pravilne jezikovne rabe, govorijo s primernim naglasom in intonacijo.

3.1.2.4 Razvijanje zmožnosti pisanja

Dijaki:

- pišejo postopoma zahtevnejša vsakdanja, javna in publicistična besedila (pripoved, opis, oznaka, razglednica, zasebno in javno pismo, *faks*, *dnevnik*, razpis, prošnja, življenjepis, *po-oblastilo*, opravičilo, vabilo, oglas);
- usvojijo in uporabljajo standarde tvorbe posameznih vrst besedil, spoznajo značilnosti besedilnih vrst, ustrezno izrazijo komunikacijske namene;
- izpolnjujejo obrazce;
- pisno rešujejo naloge (razumevanje besedil, jezikovne naloge itd.);
- napišejo vsebino prebranih literarnih besedil, pripravijo oznako, po danih navodilih poročajo o (domačem) branju; o prebranem besedilu pišejo šolski literarni spis po danih navodilih (3.–4. letnik);
- izrazijo svoje mnenje, vrednotijo, utemeljujejo, zanikajo;
- poznajo in uporabljajo pravila tvorbe, zanesljivo uporabljajo zložene povedi, pazijo na koherentnost besedila;
- obvladajo poimenovalno zmožnost, uporabo ustreznega sloga in registra;
- prevajajo neznana slovenska besedila v madžarščino;
- uporabljajo enojezične in dvojezične slovarje;
- razvijajo pravopisno zmožnost in zmožnost pravilne jezikovne rabe.

3.1.2.5 Razvijanje in usvajanje jezikovnih znanj in zmožnosti

Od dijakov ne pričakujemo definicije naštetih načel in pravil, temveč njihovo uporabo pri tvorbi in razčlembi besedil. Izhajajoč iz tega se jih ne učijo na pamet, ampak jih vedno spoznavajo, vadijo in uporabljajo v kontekstu (besedilu), govornem položaju.

Dijaki pridobivajo znanja in razvijajo zmožnosti na naslednjih jezikovnih ravneh:

1. Glasoslovje:

- razlikujejo dolge in kratke samoglasnike ter soglasnike,
- upoštevajo in uporabljajo glasoslovne zakone,
- pravilno naglašujejo besede in besedne zveze,
- govorijo s pravilno intonacijo.

2. Oblikoslovje:

- glagol:
 - izražajo dejanje, dogajanje in stanje v različnih časih in naklonih,
 - *ustrezno spregajo glagole na -ik in ostale glagole*,
 - prepoznajo variabilne in nevariabilne glagolske korene, ustrezno spregajo tudi nepravilne glagole (spregatev glagolov na -s, -sz, -z, -t v povednem in velelnem naklonu),
 - ustrezno uporabljajo določno in nedoločno spregatev ter uporabo glagolske končnice *lak/ -lek*,
 - prepoznajo in ustrezno uporabljajo različne vrste glagolov,
 - tvorijo takšne glagole,
 - iz samostalnikov in pridevnikov tvorijo glagole;

- samostalnik:
 - poimenujejo živa bitja, nežive stvari in pojme v ednini in množini,
 - ustrezno uporabljajo končnice za izražanje svojine,
 - samostalnikom ustrezno dodajajo sklonila in postpozicije,
 - iz samostalnikov, pridevnikov in glagolov tvorijo samostalnike,
 - uporabljajo pravopisna pravila pisanja občnih in lastnih imen;

- pridevnik:
 - poimenujejo lastnosti/naravo, običaje, opremljenost, pripadnost, položaj, velikost oseb, predmetov in stvari v ednini in množini,
 - stopnjujejo pridevnike,
 - iz samostalnikov, pridevnikov in glagolov tvorijo pridevnike,
 - ustrezno jim dodajajo sklonila (*-an, -en; -ul, -ül*),
 - uporabljajo pravopisna pravila pisanja pridevnikov (*-ú, -ű; -bb*);

- števnik:
 - označijo število, količino (glavni števnik, ulomek), zaporedno mesto v vrsti (vrstilni števnik) s samostalnikom poimenovanih oseb, stvari in pojmov,
 - poznajo in uporabljajo določne in nedoločne števnike,
 - ustrezno dodajajo števnikom končnice (*-s, -an/-en, -án/én, -szor/szer/ször, -kor, -ban/-ben, -tól/-től, -ig*),
 - uporabljajo pravopisna pravila pisanja števnikov (pisanje glavnih števnikov, datum);

- zaimki:
 - poznajo in ustrezno uporabljajo različne vrste zaimkov (osebni, povratni, vzajemni, svojilni, kazalni, vprašalni, nanašalni, nedoločni, splošni),
 - ustrezno uporabljajo sklonske oblike osebnih zamikov,
 - ustrezno nadomeščajo samostalnike, pridevnike in števnike z zaimki;

- nedoločnik in deležniki:
 - poznajo nedoločnik in deležnika ter njihov prehodni značaj,
 - ustrezno spregajo nedoločnik,
 - tvorijo nedoločnike in deležnike,
 - ustrezno jih uporabljajo v povedih in različnih transformacijah;
- prislovi:
 - poznajo in uporabljajo pogoste krajevne, časovne in načinovne prislove;
- člen:
 - razlikujejo funkcijo določnega in nedoločnega člena;
- postpozicija:
 - poznajo in ustrezno uporabljajo pogoste postpozicije,
 - vedo, da postpozicija z besedo, ki stoji pred njo, izraža dajalnik ali prislovno določilo kraja, časa, vzroka, namena,
 - poznajo in uporabljajo postpozicije za izražanje treh smeri (od kod?, kje?, kam?, od kdaj?, kdaj?, do kdaj?),
 - ustrezno uporabljajo svojilne oblike pogostih postpozicij;
- vezniki:
 - poznajo in uporabljajo pogoste priredne in podredne veznike,
 - razlikujejo njihovo funkcijo v enostavčni in večstavčni povedi ter v besedilu;
- glagolska predpona:
 - vedo, da glagolska predpona modificira ali spremeni pomen glagola,
 - znajo izbrati danemu pomenu ustrezne glagolske predpone,
 - uporabijo pravila pisanja glagolov s predponami;
- pomožni glagoli:
 - ustrezno izrazijo pogojni naklon v pretekliku s pomožnim glagolom *volna*, s pomožnim glagolom *fog* pa povedni naklon v prihodnjiku,
 - poznajo funkcijo pomožnih glagolov v spregatvi nedoločnika (*tud, akar, szeret, szabad, il-lik, kell, lehet* + nedoločnik);
- členki
 - poznajo in ustrezno uporabljajo členke (*nem, bizony, -e*).

3. Pomenoslovje:

- razlikujejo denotativni, sintaktični in leksikološki pomen besede,
- tvorijo besedne družine, ustvarijo nove izpeljevanke in zložene besede,
- ugotovijo pomen ali pomene besed, sinonimnost, homonimnost ali antonimnost oziroma poznajo, iščejo, uporabljajo takšne besede,
- razumejo in uporabljajo pogostejše frazeme.

4. Skladnja:

- stavčni členi:
 - poznajo stavčne člene (osebek, povedek, predmet, prislovno določilo, prilastek), znajo se po njih vprašati, znajo povedi razširjati s stavčnimi členi;
- osebek in povedek:
 - vedo, da sta to glavna stavčna člena,
 - uporabljajo pravila prilagajanja osebkov in povedk,
 - pri tvorbah povedi razširjajo povedek in osebek z drugimi stavčnimi členi,
 - *izražajo določni, nedoločni in splošni osebek,*
 - povedek izrazijo z glagolom in samostalniško besedo;
- predmet:
 - vedo, da je predmet stavčni člen, s katerim izražamo, na kaj je usmerjeno dejanje oziroma kaj nastane kot rezultat dejanja,
 - ustrezno se vprašajo po predmetu,
 - vedo, kako predmet vpliva na spregatev glagolskega povedka, in to uporabljajo v povedi;
- prislovna določila:
 - vedo, da s prislovnimi določili izražamo okoliščine (kraj, čas, način, stanje in drugo) dejanja, dogajanja ali stanja,
 - samostalniškim besedam, s katerimi izražamo prislovna določila, dodajajo ustrezne pripone: za izražanje kraja (*-ból, -ból; -ban, -ben; -ba, -be; -ról, -ról; -n, -on, -en, -ön; -ra, -re; -tól, -tól; -nál, -nél; -hoz, hez, höz; -ig*), časa (*-kor; -tól, -tól, -ig/-t, -ra, -re, -nta, -nte-nként*), načina in stanja (*-an, -en, -ul, -ül, -ként*), stopnje (*-on, -en*), orodja (*-val, -vel*), namena (*-ért*), dajalnika (*-nak, -nek*), primerjanja (*-nál, -nél*),
 - samostalniškim besedam, s katerimi izražamo prislovna določila, dodajajo ustrezne postpozicije,
 - glagolom in samostalniškim besedam dodajajo ustrezne vezave;
- prilastek:
 - vedo, da prilastek izraža kakovost, količino, svojino ali razlago nadrejenega stavčnega člena,
 - znajo se vprašati po prilastku s pomočjo nadrejenega stavčnega člena,
 - vedo, da prilastki ne dobivajo končnic;
- priredne in podredne besedne zveze:
 - tvorijo besedne zveze,
 - prepoznajo odnose med deli besednih zvez,
 - besedne zveze preoblikujejo v povedi in obratno;

- enostavna poved:
 - poznajo vrste povedi glede na modalnost, zgradbo in kakovost,
 - pri tvorbi povedi upoštevajo pravilni besedni red,
 - tvorijo enostavne povedi, jih razširjajo in preoblikujejo;
- dvostavna poved (priredno, podredno zložena):
 - tvorijo, dopolnjujejo in preoblikujejo priredno (vezalno, protivno, ločno, sklepalno, pojasnjevalno) in podredno zložene dvostavne povedi (osebkov, predmetni, krajevni, časovni, načinovni, prilastkov odvisnik),
 - pri tvorbi povedi uporabljajo ustrezne veznike,
 - enostavno poved preoblikujejo v dvostavno in obratno.

5. Besediloslovje:

- spoznajo načela tvorbe besedil, značilnosti besedila (koherentnost, celovitost, zaokroženost),
- poznajo mikro- (odstavki) in makrostrukturo (naslov, tezni stavek, uvod, jedro, sklep), svoje znanje ustrezno uporabljajo pri tvorbi,
- prepoznajo in uporabljajo kohezivna sredstva (naslov, tema, ponavljanje, sinonimi, logična razmerja, anafora, katafora – zaimki, vezniki, *prislovi*, *končnice*, *določni člen*).

Vrste besedil:

- oznaka osebe, opis, pripoved, šolski literarni spis;
- zasebno in uradno pismo, razglednica, poročilo, dnevnik;
- vabilo, opravičilo, obvestilo, potrdilo, *pooblastilo*;
- prošnja, življenjepis, razpis/natečaj;
- novica, poročilo, reportaža, intervju, pogovor, reklama, oglas;
- predstavitev, (turistična) informacija;
- vremensko poročilo, vremenska napoved;
- napotek, prospekt, *vozni red*.

6. Pravopis in pravilna raba jezika:

- poznajo temeljna načela madžarskega pravopisa,
- poznajo pravila za pisanje skupaj in narazen (preprostejši primeri zloženek),
- uporabljajo pravila pisanja velikih in malih začetnic (mala začetnica: imena praznikov, prirediteljev, narodov; velika začetnica: zemljepisna imena (naselje, gora, reka, morje, država, ulica), imena ustanov, imena znamk, naslovi),
- poznajo in uporabljajo preprostejše primere deljenja besed,
- pravilno uporabljajo ločila (pogostejši primeri ločil med stavčnimi členi, ločila na koncu enostavnih povedi, ločila v zloženih povedih),
- usvojijo pravila pisanja števil in datuma.

3.1.2.6 Književna vzgoja

Z branjem književnih besedil si dijaki širijo literarno in splošno razgledanost, razvijajo zmožnost izražanja in analize, kritično mišljenje, izražanje mnenja oziroma se razvijajo v samostojne bralce. S spoznavanjem postopoma zahtevnejših besedil razvijajo kreativnost, oblikujejo vrednote, osebnost in samopodobo.

Pri izbiri besedil upoštevamo starostno in jezikovno stopnjo dijakov ter zanimivost in aktualnost besedil.

V prvih dveh letnikih naj bo branje predvsem doživljajsko, od tretjega letnika naprej pa – zaradi uspešne priprave na maturo – dijaki opravljajo tudi taksonomsko zahtevnejše naloge pri obravnavi književnih del: določanje teme, uvrščanje dela v obdobja in avtorjevem opusu, način pripovedovanja, prepoznavanje in vrednotenje značajev, vrednot, sporočila; oblikovanje mnenja, stališča.

Ob književnih delih ob recepcijskih razvijamo tudi tvorbnosti, in sicer v prvih dveh letnikih z zabavnimi nalogami, kot so: dijaki napišejo manjkajoče dele besedila, parafrazirajo besedilo (spremenijo zaključek, kraj, osebe), sodelujejo pri dramatizaciji ali dramski igri.

Od tretjega letnika naprej se pri tvorbi opiramo na dejavnosti iz prejšnjega odstavka.

Priporočena besedila:

- lirske pesmi:
 - *Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert..., Egy gondolat bánt engemet, Szeptember végén, Nemzeti dal, Füstbe ment terv,*
 - *Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa, Távolból,*
 - *Kölcsey Ferenc: Himnusz,*
 - *Ady Endre: Lédával a bálban, Őrizem a szemed,*
 - *József Attila: Tiszta szívvel,*
 - *Varró Dániel-versek;*
- novele:
 - iz zbirke *Nem csak novellák* (Hungarolingua-sorozat, Debreceni Nyári Egyetem), npr.: *Szakonyi Károly: Pesti nyár, A természet lágy ölén, Turkálunk, Temesi Ferenc: A szónok,*
 - *Kosztolányi Dezső: A kulcs, Fürdés, Esti Kornél (kilencedik fejezet),*
 - *Déry Tibor: Szerelem,*
 - *Mikszáth Kálmán: Bede Anna tartozása,*
 - *Móricz Zsigmond: A hét krajcár,*
 - *Csáth Géza: Apa és fiú; A kis Emma,*
 - *Füst Milán: Azok a gonosz gyerekek; Nun,*
 - *Mándy Iván: Vera-novellák,*

- Gyurkovics Tibor: *A sánta hölgy; A tanár úr notesza; Hegedű az osztályban; A gyerek; Egy fiú a hősesében,*
- Spiró György: *Perspektíva,*
- Szabó Magda: *Angyal;*
- kratki roman:
 - Déry Tibor: *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról;*
- romani oziroma odlomki romanov in skrajšani romani:
 - Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig (Hungarolingua),*
 - Örkény István: *Tóték (Hungarolingua),*
 - Molnár Ferenc: *Pál utcai fiúk,*
 - Sarkadi Imre: *Gyáva,*
 - Nagy Katalin: *Intőkönyvem története,*
 - Dániel Anna: *Hiányzik Szecső.*

3.1.3 Tematski sklopi

Pri obravnavi v nadaljevanju naštetih tematskih sklopov razvijamo vsa štiri področja zmožnosti. Dijaki bogatijo in poglobijo jezikovna znanja, besedišče in to uporabijo pri sporazumevanju.

- **Predstavim se** (ime, rojstni podatki, starost, naslov, narodnost, poklic, delovno mesto, fizične in psihične lastnosti, zanimanje).
- **Družina** (predstavitel družine in družinskih članov, odnosi med generacijami, družinski prazniki, sorodstvene vezi).
- **Moj kraj** (dom in rojstni kraj, predstavitev doma, stanovanje, hiša, stanovanjska kultura).
- **Učenje** (vrste šol, predmeti, učne navade, strategije, vseživljensko učenje, dijaško življenje, šolske prireditve, dejavnosti).
- **Medčloveški odnosi** (prijeteljstvo, ljubezen, odnos med moškim in žensko, običaji).
- **Po opravkih** (pri zdravniku, na pošti, v banki, na policiji, ostale storitve).
- **Vreme** (vreme, podnebje, koledar, letni čas, mesec, dogodki, živalski in rastlinski svet).
- **Nakupovanje** (nakupovalne navade, izdelki, vrste trgovin, nakupovalni centri, načini plačila; denar, kreditne kartice, reklama).
- **Oblačenje** (moda, trend, blagovna znamka, ulična moda, priložnostna oblačila).
- **Prehranjevanje** (jedi, pijače, gostoljubje, pogrinjek, praznični meni, restavracija, jedilnik, recepti, zdrava prehrana).
- **Prazniki** (družinski, cerkveni, narodni, pomen praznikov).
- **Prosti čas in zabava** (načrtovanje in organizacija prostega časa, prostočasne dejavnosti, branje, izleti, kino, gledališče, radio, televizija).
- **Šport** (šport in rekreacija, telesna vadba, športna tekmovanja, olimpijske igre).
- **Zdrav način življenja** (splošno počutje, telo, deli telesa, telesna nega, bolezni, poškodbe, zavislost, kajenje, uživanje alkoholnih pijač in droge, gibanje, pomen prehrane).
- **Kakovost življenja** (človek in svet okoli njega, dobrotelost, skrb za starejše).

- **Zemljepisne značilnosti** (zemljepisne značilnosti Evrope, Madžarske in Slovenije, mesta, kulturnozgodovinski spomeniki, znamenitosti).
- **Promet** (potovanje, prevozna sredstva, prometni znaki, vožnja avtomobila, vozni red, vozovnica).
- **Potovanje** (počitnice, načrtovanje potovanja, turizem, nakupovalni turizem, mesta, letovanja, letovišča, gostoljubje, znamenitosti).
- **Naše okolje** (onesnaževanje okolja, okoljevarstvo, globalno segrevanje, odgovornost posameznika, akcije).
- **Družba, življenje v Evropi, državljanska kultura** (človekove pravice, svoboda, demokracija, evropskost, Evropska unija, Evropski parlament, parlamentarizem, volitve, državljanske pravice in dolžnosti).
- **Znanost in tehnika** (razvoj znanosti in tehnike, madžarski znanstveniki, tiskanje knjig, medij).
- **Kultura in umetnost** (človeška ustvarjalnost, zgodovina gledališča, filmska umetnost, književnost, glasba, madžarski umetniki).
- **Delo in poklicna orientacija** (izbira poklica, nastop dela, gospodarstvo, socialne razmere).
- **Kulturna zgodovina** (pomembni evropski in madžarski zgodovinski dogodki, evropske znamenitosti).
- **Človek in jezik** (govor in jezik, izvor madžarskega jezika, materni jezik, tuji jezik, jezik okolja, večina, manjšina, pravice manjšin).

4 PRIČAKOVANI DOSEŽKI/ REZULTATI

Ob upoštevanju števila ur predmeta v osnovni šoli in gimnaziji se ob koncu izobraževanja pričakuje znanje dijakov na ravni B2+ po CERF. To je močna srednja raven, kjer je poudarek na utemeljevanju, učinkoviti večosebni komunikaciji in zavestni rabi jezika. Visoka stopnja konverzacije se kaže v vodenju pogovora: govorec ne daje samo povratnih informacij, ampak nadaljuje trditve in pripombe drugih govorcev ter s tem pomaga pri usmerjanju pogovora. Povedi veže v jasen in povezan pogovor, učinkovito uporablja veznike in druga kohezivna sredstva, utemeljuje, povzema pomembne misli.

4.1 Splošni opis ravni

SPREJEMANJE BESEDIL		TVORBA BESEDIL		
Slušno razumevanje	Bralno razumevanje	Govorno sporazumevanje	Govorno sporočanje	Pisno sporočanje
Dijak razume tudi daljše govore in predavanja, zna slediti bolj zapletenemu utemeljevanju, če mu je tema znana. Razume televizijske novice in oddaje, ki govorijo o aktualnih temah. Razume tudi večino govora v filmih, če igralci govorijo knjižno.	Zna prebrati in razume članke ter poročila, ki se ukvarjajo s sodobnimi temami in v katerih pisatelj zagovarja dano mnenje ali stališče. Razume sodobno prozno književnost.	Dijak se vključuje v pogovor z rojenimi govorniki relativno tekoče in spontano. Aktivno se vključuje v pogovor o znanih temah, zna predstaviti in utemeljiti svoje stališče.	Zna jasno in podrobno opisati njemu zanimive teme. Zna predstaviti stališče o aktualni temi tako, da navede prednosti in pomanjkljivosti posameznih možnosti.	Tvoriti zna jasno, podrobno besedilo o njemu zanimivih temah. Zna napisati poročilo, esej tako, da predstavi informacije oziroma navaja argumente ali protiargumente danega mnenja. V pismu zna zapisati osebni pomen dogodkov in doživetij.

4.2 Opis dosežkov za posamezna področja zmožnosti

GOVORNO SPOROČANJE		
Tekoči monolog	Sodelovanje v debati	Govor pred poslušalstvom
<ul style="list-style-type: none"> Zna pripraviti jasen in podroben opis iz široke palete njemu zanimivih tem, kar vključuje tudi dejavnosti nižjih taksonomskih ravni: <ul style="list-style-type: none"> – zna opisati sebe, svoj kraj, druge ljudi, kraje, predmete, predstaviti življenjske razmere svoje družine, svojo šolo, – zna predstaviti svoja doživetja, čustva in odzive, – zna pripovedovati dogodke, opiše stvarne in izmišljene dogodke, – zna opisati svoje sanje, upanja, načrte, – zna povedati zgodbo knjige ali filma. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna jasno utemeljevati tako, da svoja videnja podkrepi z argumenti in primeri. Zna predstaviti stališče o aktualni temi, zna razložiti prednosti in pomanjkljivosti posameznih možnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> Po predhodni pripravi zna predstaviti referat, poudari glavne misli, jih utemeljuje, argumentira za ali proti določeni misli, razloži prednosti in pomanjkljivosti posameznih možnosti. Tekoče in naravno odgovarja na morebitna vprašanja občinstva.
PISNO SPOROČANJE		
Poročila in utemeljevalna besedila	Kreativno pisanje	
<ul style="list-style-type: none"> Zna napisati poročila tako, da uporablja informacije iz različnih virov. Poudari glavne točke, primerno argumentira in vrednoti. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna pisati o sebi, o svoji družini, življenjskih razmerah, šoli, interesih, dogodkih tako, da izrazi svoja čustva in reakcije. Zna opisati tudi izmišljene dogodke in doživetja. Zna predstaviti film, knjigo ali gledališko predstavo. 	
SLUŠNO RAZUMEVANJE		
Razumevanje rojenih govorcev	Razumevanje navodil	Razumevanje medijev, zvočnih posnetkov in filmov
<ul style="list-style-type: none"> Z določeno mero napora je sposoben razumeti večino govora rojenih govorcev, težko pa se vključuje v pogovor, če govorci sploh ne prilagodijo svoje govorice. Zna slediti jezikovno in vsebinsko zahtevnejšemu govoru, predavanju in poročilu oziroma drugim šolskim predstavitvam. 	<ul style="list-style-type: none"> Razume sporočilo, objavo, napotek, navodilo za uporabo ter druga navodila, če so povedana v knjižni madžarščini in s povprečno hitrostjo. 	<ul style="list-style-type: none"> Razume zvočne posnetke z vsakdanjimi oziroma njemu zanimivimi temami ter večino radijskih in dokumentarnih oddaj ter oddaje z aktualno tematiko. Razume intervjuje, pogovorne oddaje, gledališke predstave in večino filmov.

BRANJE

Informativno branje	Branje z namenom iskanja informacij in argumentov	Branje dopisovanja	Branje navodil
<ul style="list-style-type: none"> Razume pomembne informacije v vsakdanjih besedilih ter v daljših in strokovnih besedilih. 	<ul style="list-style-type: none"> Razume pomembnejša sklepanja, prepozna nit utemeljevanja. Razume članke z aktualno tematiko. Razume zahtevnejša, tudi strokovne izraze vsebujoča besedila, če za razumevanje strokovnih izrazov lahko uporablja slovar. 	<ul style="list-style-type: none"> Razume zasebna pisma, standardna pisma, fakse. Razume dopisovanje o njemu zanimivi temi. Sposoben si je redno dopisovati. 	<ul style="list-style-type: none"> Razume navodila in predpise, s katerimi se srečuje v vsakdanjem življenju.

GOVORNA INTERAKCIJA

Konverzacija	Neformalna in formalna izmenjava mnenj	Vsakodnevni opravki	Izmenjava informacij
<ul style="list-style-type: none"> Zna vzpostaviti stike: pozdrav, nagovor, predstavljanje, zahvala. Zna vzdrževati stik v pogovoru brez priprave. Sodeluje v daljšem pogovoru o splošnih temah. Zna izraziti svoja čustva (presenečenje, sreča, žalost, zanimanje, ravnodušnost) oziroma se zna odzvati na čustva drugih ljudi. 	<ul style="list-style-type: none"> Vljudno zna izraziti svoje prepričanje, mnenje, strinjanje ali nestrinjanje, svoje poglede, zna predlagati, se odzvati na predlog drugih. Aktivno sodeluje v formalnih in neformalnih pogovorih o splošnih, zahtevnejših in kulturnih temah (glasba, film), daje pripombe, izrazi svoje stališče, zna utemeljiti svoje mnenje, argumentira, razlaga. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna urediti opravke, ki se pojavijo na potovanju (v turistični agenciji in pri različnih organih oblasti), zna priskrbeti informacije o potovanju. Znajde se na pošti, v banki in trgovini. Zna izraziti pritožbo, reklamacijo. 	<ul style="list-style-type: none"> Razume in posreduje zahtevnejšo informacijo in nasvet. Zna postavljati vprašanja in odgovoriti na vprašanja. Zna prositi in dati napotek ter osebne podatke. Zna povzeti pripoved, časopisni članek, predavanje, pogovor, intervju ali film, izraziti svoje mnenje o tem, odgovoriti na morebitna vprašanja.

PISNA INTERAKCIJA

Izmenjava informacij	Dopisovanje	Zapiski, sporočila, obrazci
<ul style="list-style-type: none">• Z zanesljivostjo daje preproste informacije. V vsakdanjem in šolskem življenju zna dati in razume tudi zahtevnejše informacije v večini zadev.	<ul style="list-style-type: none">• V pismih zna izraziti različne intenzitete čustev, poudari osebni pomen dogodkov in doživetij, daje pripombe v zvezi z novicami in pogledi dopisovalnega partnerja.	<ul style="list-style-type: none">• Zna napisati preproste informacije, vsebujoče zapiske, sporočila prijateljem, učiteljem, drugim osebam, ponudnikom storitev, v katerih zanj pomembne misli sporoča razumljivo.• Zna zapisati sporočila, v katerih povprašuje po nečem ali razlaga kakšen problem.

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Madžarski jezik v dvojezični gimnaziji ni zgolj predmet, temveč tudi učni jezik. Izhajajoč iz tega se medpredmetnost uresničuje pri vsaki učni uri. Dijaki znanje madžarščine poglobljajo tudi pri drugih predmetih ustno in pisno. Večji pomen dobi to pri pouku predmetov z narodnostnimi vsebinami (zgodovina, geografija, umetnost), saj pri njih jezika ne uporabljajo le kot sredstvo za pridobivanje novega znanja in razvijanje zmožnosti, ampak obravnavajo učne vsebine z madžarsko tematiko.

Poučevanje in učenje madžarščine temelji na kompetenci sporazumevanja v maternem jeziku (slovenskem ali drugem). Dobra podlaga za učenje jezika je zanesljivo poznavanje materinščine. Razlike in podobnosti med jezikoma je koristno uzavestiti tako pri predmetu madžarščine kot pri urah slovenščine, saj lahko tako pričakujemo večji uspeh pri učenju drugega jezika. Vsekakor je treba uzavestiti tipske razlike, torej da v madžarščini, ki je fleksijski jezik, spreminjamo pomen besed in določamo odnos med njimi z dodajanjem končnic, medtem ko v slovenščini, ki je aglutinacijski jezik, izražamo to s spreminjanjem samoglasnika v korenu besed. Poseben poudarek je treba dati tudi dvema spregatvama v madžarskem jeziku.

6 DAKTIČNA PRIPOROČILA

Pri predmetu razvijamo predvsem štiri področja zmožnosti (slušno razumevanje, govorno sporočanje, pisno sporočanje, bralno razumevanje). Tudi pridobivanje znanja je namenjeno razvijanju zmožnosti.

Učitelj se mora zavedati, da so njegove dejavnosti pomemben del okolja učenja jezika. Posreduje takšne modele vlog, ki so dijakom pri učenju jezika lahko zgled.

Zaradi tega so zelo pomembne naslednje učiteljeve lastnosti:

- poučevalne zmožnosti,
- zmožnosti vodenja ure,
- poučevalni stil,
- sposobnosti raziskovanja dejavnosti in refleksije prakse,
- poznavanje in uporaba preverjanja in ocenjevanja,
- sociokulturna znanja,
- interkulturalne zmožnosti,
- znanja o estetskih vrednotah književnosti ipd.

Učitelj mora skrbno načrtovati svoje delo, za uspešno izvajanje pa mora opraviti veliko zbirateljskega dela (zbiranje, po potrebi tudi tvorjenje primernih besedil). Pri urah mora zagotoviti takšno ozračje, da bodo dijaki radi sodelovali, četudi je njihovo besedišče revnejše. Najpogostejša dejavnost pri urah naj bo pogovor (frontalni, v parih ali skupinah).

6.1 Razvijanje spretnosti slušnega razumevanja

V verbalni komunikaciji ima slušno razumevanje vsaj tako pomembno vlogo kot samo verbalno izražanje. Dijaka je treba od samega začetka učenja jezika (čeprav z avtentičnimi ali prirejenimi besedili, katerih zahtevnost presega njegovo jezikovno znanje) pripraviti na to, da nudijo ključne besede in kontekst besedila zadostno oporišče za razumevanje bistva besedila.

Pri razvijanju spretnosti slušnega razumevanja naj dijak ne bo pozoren na posamezne izvzete segmente povedi (besedilo se ne obravnava z gramatičnega, ampak z leksikalnega vidika!), temveč na globalno razumevanje celote.

Priprava na poslušanje besedila

Učitelj še pred predvajanjem zvočnega posnetka, primernega njihovemu jezikovnemu znanju, pripravi dijake na sprejemanje besedila, in sicer:

- seznaniti jih z vrsto besedila,
- pove nekaj splošnih ugotovitev o vsebini besedila,
- predstavi slikovni material,
- predstavi neznane besede,
- usmerja pogovor na temo besedila (na primer na osnovi naslova ali nekaterih izvzetih besed, na osnovi slikovnega materiala),
- ključne povedi besedila (ključne informacije) navede v nepravilnem vrstnem redu, dijaki jih poskušajo urediti,
- bere o podobni temi.

Dejavnosti preverjanja slušnega razumevanja

Dijaki naj večkrat poslušajo besedilo. Njihovo dejavnost med poslušanjem usmerja učitelj.

Primeri nalog:

- vprašanja, ki se nanašajo na najpomembnejše informacije (vrsta, tema, čas, kraj, osebe),
- našteje trditve, o katerih morajo dijaki odločiti, ali so pravilne ali ne,
- naloge izbirnega tipa (test),
- ugotovitev in pisanje dejstev (izpolnjevanje praznih okenc tabele itd.),
- na podlagi navodil rešuje naloge (»branje« zemljevida, preurejanje slike itd.)
- izpolnjevanje po poslušanju:
 - dijaki vpišejo manjkajoče besede/povedi,
 - igra vlog: učitelj ustavi posnetek, dijaki nadaljujejo zgodbo/po vnovičnem poslušanju primerjajo svojo zgodbo s posnetkom.

Po drugem poslušanju dijaki dopolnijo manjkajoče dele besedila, nato svoje rešitve primerjajo z rešitvami sošolcev oziroma z izvirnim besedilom.

Dejavnosti po reševanju nalog slušnega razumevanja

Po končanem reševanju nalog slušnega razumevanja naj se dijaki kolikor je mogoče oddaljijo od izvirnega besedila in dobijo možnost za osebne izjave.

Take naloge so lahko:

- izbiranje (novega) naslova,
- nadaljevanje zgodbe, pripovedovanje zgodbe iz druge perspektive,
- pretvorba pripovedne zgodbe v dialog in obratno,
- priprava sheme zgodbe,
- razprava, pogovor, komentar o zgodbi.

6.2 Razvijanje bralnega razumevanja

Naloge za razvijanje spretnosti bralnega razumevanja pripravljajo dijake na branje in razumevanje različnih zvrsti avtentičnih besedil. Pri teh dejavnostih dijaki uporabljajo eno- in dvojezične slovarje, različni slikovni material in druge učne pripomočke.

Naloga učitelja je, da dijaki usvojijo več bralnih strategij. Dijaki naj preberejo besedilo potih, saj je cilj razumevanje besedila. Glasno branje gre lahko na račun razumevanja, medtem ko branje po povedih razdrobi enotnost besedila in preprečuje sklepanje na pomen neznanih besed iz konteksta besedila. Kljub temu priporočamo občasno glasno branje za utrjevanje pravilnega izgovora.

Dijak odvisno od postavljenega cilja izbira med naslednjimi bralnimi strategijami:

- hitro, globalno branje/pregled celotnega besedila,
- iskanje določenih delov, ključnih informacij,
- interpretacija, vrednotenje besedila.

Razvijanje spretnosti bralnega razumevanja ima tri faze.

Dejavnosti pred branjem

Pred obravnavanjem besedila je treba dijake motivirati za dano besedilo. Na osnovi naslova, slikovnega materiala, nekaterih izbranih besed lahko dijaki ugibajo, o čem bo pripovedovalo besedilo. Za usmerjanje dijakove pozornosti in za kasnejše preverjanje razumevanja besedila tudi pred branjem postavimo vprašanja oziroma razdelimo naloge, in ne samo po njem.

Učitelj lahko izbira med naslednjim (in seveda tudi drugimi) možnostmi:

- besedilo predstavi s priklicevanjem elementov že znanega besedila,
- dijake seznanj s ključnimi besedami besedila,
- dijakom predstavi slikovni material na temo besedila, dijaki izražajo lastna mnenja, čustva, vtise,
- bistvene elemente besedila predstavi v nepravilnem vrstnem redu, dijaki jih postavijo v pravilni vrstni red.

Če so dane možnosti, lahko učitelj predstavi besedilo tudi malce neobičajno:

- natipkano besedilo razreže na povedi, odstavke,
- besedilo razmnoži tako, da nekatere besede nadomesti z njihovimi sopomenkami,
- besedilo razmnoži tako, da nekatere besede izpusti,
- besedilo posreduje dijakom tako, da manjkajo ločila,
- ključno poved besedila izpusti brez kakršnekoli sledi, namiga - njeno mesto in pomen morajo po branju uganiti dijaki sami.

Dejavnosti med branjem

Učitelj uporablja strategije, ki omogočajo, da dijaki hitreje dojamejo besedilo, čeprav vsebuje neznane izraze. Dijakom so pri tem v pomoč:

- k besedilu spadajoči slikovni material,
- datumi, številke, lastna imena,
- ključne in ponavljajoče se besede itd.

Najpogostejši tipi nalog:

- nekaj vnaprej postavljenih vprašanj o najpomembnejših informacijah besedila,
- trditve, o katerih pravilnosti odločajo dijaki,
- vprašanja izbirnega tipa, ki se nanašajo na vsebino besedila,
- dijaki popravljajo napačne trditve učitelja,
- pri določenih besedilih zadostuje priprava ene risbe (na primer smer poti, družinsko deblo),
- izpolnjevanje tabele,
- postavitve informacij v pravilni vrstni red,
- dopolnjevanje manjkajočih besed,
- primerjava dveh ali več besedil, iskanje podobnosti in različnosti,
- prepoznavanje zvrsti, teme, namena besedila; prepoznavanje temeljnih slogovnih značilnosti,
- med rekonstrukcijo dijaki odkrivajo pomembnost konteksta in zakonitosti kohezivnih elementov besedila.

Dejavnosti po branju

Z branjem besedila in rešitvijo nalog bralnega razumevanja se obravnava besedila ne konča. Z nalogami, ki sledijo, se dijaki vse bolj oddaljujejo od danega besedila in tako dobijo možnost za individualne izjave (vtis, mnenje, čustva).

Take naloge so lahko:

- nadaljevanje zgodbe in/ali ugibanje predhodnih dogodkov,
- pripovedovanje zgodbe z drugega vidika,
- sprememba pripovedne zgodbe v dialog in obratno,
- dramatizacija besedila,
- razprava, pogovor, komentar o besedilu.

Obravnavana besedila lahko uporabimo tudi za utrjevanje slovničnih znanj in bogatenje besedišča.

6.3 Razvijanje govornih možnosti

Eden najpomembnejših ciljev učenja madžarskega jezika kot drugega jezika je, da je dijak sposoben usvojene jezikovne strukture uporabljati v resničnih življenjskih situacijah za izražanje svojih misli in čustev. Ker lahko samoizražanje v drugem jeziku dijaku povzroča težave, ga mora učitelj neprestano bodriti za izražanje v tem jeziku. Verbalnost je pri učenju tujega jezika ključnega pomena (učenje jezika s poudarkom na komunikaciji). Učitelj si prizadeva za to, da pogovori pri učnih urah ne bodo prisiljeni (vprašanje-odgovor, izsiljen odgovor) oziroma preveč svobodni, da postavljeni okviri ne bodo prekoračeni. Naloge za razvijanje govornih spretnosti naj bodo igrive. Poleg tradicionalnih družabnih tem izbirajmo tudi neobičajne, mogoče celo absurdne situacije, ki razgibajo domišljijo dijakov in jih spodbujajo k samoizražanju. Tako se dijaki vključujejo v pogovor, pripravljeni so sodelovati, izoblikuje se zdrav tekmovalni duh, naučijo se biti zmagovalci ali poraženci v določenih razmerah. Pogovor je lahko prost ali voden.

Tudi prost, nevezan pogovor je treba načrtovati, na primer učitelj daje naloge, ki jih dijaki med pogovorom rešijo, določi čas pogovora, ustvari tekmovalno vzdušje itd.

Med vodenim pogovorom učitelj od dijakov pričakuje določene jezikovne strukture. Zelo pomembno je utrjevanje postavljanja vprašanj, saj je to v komunikaciji prav tako pomembno kot odgovarjanje na vprašanja.

Dialogi

Dialog je najpomembnejši element vsakdanje verbalne komunikacije, zato je njegovo utrjevanje zelo pomembno. Učitelj naj dijake vedno seznanja z dejavniki komunikacije, izhajajoč iz njih naj se dijaki prilagodijo govorni situaciji.

Igra vlog

Različne – dijakovi starosti in zanimanju primerne – igre naj spremljajo dijake v celotnem procesu učenja. Sodelovanje v igri in tekmovalnost sta sestavni del družabnih iger. V skupinskih igrah se dijaki dogovorijo o pravilih igre, o toku igre, v razburjenem vzdušju igre se naučijo tekmovali, se dokazovati, zmagati in izgubljati. Večina iger temelji na besedni komunikaciji.

V igri vlog dijak upodablja sebe ali izmišljeno osebo v izmišljeni situaciji. Načrtovanje igre naj bo premišljeno in temeljito, učiteljeva navodila jasna in točna.

Potek igre vlog:

- predstavitev/obrazložitev okoliščin, razdelitev vlog, določitev nalog,
- izvajanje (delo v dvojicah, skupinsko delo),
- analiza izvajanja,

- samoevalvacija dijakov,
- komentar v igri sodelujočih,
- dijaki vrednotijo opravljeno delo in igro.

Vrste iger vlog:

- zamenjava informacij: predstavitev oseb, interesov, znanja iz vsakdanjega življenja,
- igra vlog po vnaprej napisanem scenariju; učitelj pripravi scenarij, dijaki izberejo vloge,
- navezava stikov:
 - z neznano osebo (na avtobusu, v trgovini ipd.),
 - z določenim namenom (opravičevanje, izražanje dobrih želja ipd.);
- situacijske igre,
- različne dejavnosti (neverbalna komunikacija, družabne igre).

Monologično izražanje

Pri učenju jezika, ki temelji na komunikaciji, se pogosto pokaže priložnost za to, da se dijaki izrazijo o sebi, svojih pričakovanjih, veselju in problemih, hkrati spoznajo svoje sošolce, poglobijo empatično sposobnost.

Možni tipi nalog:

1. samopoznavanje (igra, anketa, intervju),
2. opis in pripovedovanje (pripovedovanje vsebine zgodbe; vodena ali prosta ustna tvorba besedila (na osnovi danih besed ali podatkov),
3. razprava (učitelj določi čas za pripravo, dijaki predstavijo svoje videnje).

Projektno delo

Pri projektne delu ima vsak dijak možnost, da svojim sposobnostim primerno sodeluje.

Faze priprave projektne dela:

- a) uvod: učitelj predstavi temo, vizualne in druge pripomočke,
- b) priprava na projektne delo: dijaki zbirajo ideje, primerno svojemu zanimanju oblikujejo skupine,
- c) delo v dvojicah: načrtovanje, razdelitev nalog, način predstavitve projektne dela; v prvem delu vodi in usmerja delo učitelj, nato dijaki delajo samostojno,
- č) plenarna predstavitev projektne dela,
- d) vrednotenje opravljenih dejavnosti: opravijo dijaki, učitelj pripravi povzetek.

6.4 Razvijanje zmožnosti pisnega izražanja

Naloge za razvijanje zmožnosti pisnega izražanja ponavadi temeljijo na predhodni ustni obravnavi besedila. Dijaki najprej tvorijo besedne zveze, krajša besedila; pomembno je, da se upošteva načelo postopnosti.

Ker se zmožnost pisnega izražanja lahko usvoji le z utrjevanjem, je treba za dijake pripraviti veliko različnih nalog. Utrjevanje, ki je na začetku vodena dejavnost, naj bi se sčasoma spremenilo v svobodno, ustvarjalno dejavnost.

Usmerjanje dejavnosti, ki razvijajo zmožnosti pisnega izražanja:

- obravnava vzorca besedila → vaje k vzorcu besedila → tvorba novega besedila → vrednotenje → poprava,
- tvorjeno besedilo → primerjava tega s podobnim besedilom oziroma vzorcem besedila → vrednotenje → poprava → ponovna tvorba besedila.

Nekaj primerov vaj za razvijanje spretnosti pisnega izražanja:

- tvorba povedi: dijake navajamo na izbor primernih besed, na jezikovno pravilnost, na upoštevanje pravopisnih pravil (dijaki urejajo, dopolnjujejo povedi, puzzle ipd.),
- dopolnjevanje nepopolnega besedila: učitelj predstavi nepopolno besedilo, dijaki ga dopolnijo z manjkajočimi podatki,
- krajši opisi in obnove; ponavadi sledijo predhodni ustni dejavnosti: govor/poslušanje/strnjevanje/obnova,
- tvorba besedila z danimi podatki/izrazi (raba veznikov),
- predstavitev vzorca besedila, s pomočjo katerega se dijaki seznanijo z zgradbo in vsebino besedila (na primer življenjepisa).

Nekaj primerov vodenega in kreativnega pisanja:

- tvorba besedila po danih navodilih (s ključnimi besedami); dijaki med temi dejavnostmi usvojijo zgradbo besedila,
- tvorba besedila z določenim namenom, za znanega naslovnika (osebno dopisovanje),
- spreminjanje značaja znane osebe (učitelj, sošolec, zgodovinska osebnost),
- ustvarjanje besedila oglasnega spota,
- pisanje pesmi,
- pisanje eseja.

Nadvse pomembno je, da učitelj postopoma navaja dijake k reševanju vedno težjih nalog.

6.5 Razvijanje jezikovnih kompetenc

Bogatenje besedišča

Besedišče dijakov bogatimo tako, da v avtentičnih slušnih in pisnih besedilih spoznavajo nove besede in izraze. Dodatne dejavnosti za bogatenje besedišča:

- z umestitvijo v kontekst (v besedilih, nalogah),
- z vizualnimi sredstvi,
- z učenjem novih besed,
- z uporabo semantičnih polj in oblikovanjem »pojmovne karte«,
- z uporabo enojezičnih slovarjev,
- s spoznavanjem leksikalnih struktur in utrjevanjem rabe (na primer tvorjenje besed, tvorba zloženek).

Razvijanje gramatične kompetence

Dijaki razvijajo gramatične kompetence na več načinov:

- na induktivni način, s spoznavanjem nove jezikovne snovi, kakor se ta pojavlja v avtentičnih gradivih,
- na induktivni način v besedilih, ki so nastala prav z namenom, da predstavijo gramatične elemente in kategorije, z razlago in nadaljnjimi vajami,
- s predstavitvijo paradig, tabel, z njihovo razlago in vajami.

6.6 Književna vzgoja

Pri spoznavanju literarnih besedil dijaki razvijajo zmožnosti sprejemanja in tvorjenja, bogatijo znanje predvsem o delih in ustvarjalcih iz madžarske književnosti, oblikujejo svoje vrednote, razvijajo zmožnost presojanja.

V prvem letniku je pri spoznavanju književnih del poudarek na doživljanju, srečanja s književnostjo naj bodo za dijake doživetje. Zaradi tega izbiramo literarna dela, ki bodo dijake predvidoma zanimala. Pomemben dejavnik je tudi aktualnost tematike besedil, zato ne izbiramo samo kanonskih besedil, temveč tudi trivialna. Pri obravnavi besedil z raznovrstnimi metodami in nalogami pripomoremo k boljšemu sprejemanju.

V višjih letnikih postaja obravnava književnih besedil bolj podobna obravnavi pri urah materinščine. Z uporabo raznovrstnih tehnik in metod pripravimo dijake na pisne in govorne razčlembne dejavnosti, ki se preverjajo na maturi. Uzavestimo, da pomenska raven besedila nastane iz odnosa med literarnim delom in bralcem oziroma da je vsaka interpretacija legitimna. Zato dijake navajamo na to, da predstavijo svoje vtise, misli in mnenje, da olikano poslušajo mnenje sošolcev in ga spoštujejo. Obravnava književnih del je dobra priložnost za razvijanje kreativnosti dijakov.

7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV

Obvezni obliki preverjanja in ocenjevanja sta ustno in pisno vrednotenje.

Veljavni podzakonski akti opredeljujejo tudi načela preverjanja in ocenjevanja, med katerimi so pomembnejša: vrednotenje znanja in zmožnosti na različnih taksonomskih stopnjah, različne oblike vrednotenja, povratna informacija dijakom in staršem.

Preverjanje in ocenjevanje je treba pri letni pripravi skrbno načrtovati. Pomembno je, da razlikujemo preverjanje in ocenjevanje in da rezultatov preverjanja ne uporabimo za ocenjevanje. Če preverjanje ustreza svojemu namenu, se pri pisnem ocenjevanju izognemo nevarnosti ponavljanja.

Pri preverjanju učitelj preverja raven znanja in zmožnosti dijakov. Odvisno od tega, kdaj se opravlja, ima preverjanje tri funkcije:

- **ugotovi predhodno znanje** (pred obravnavo določene snovi ali tematskega kroga),
- **ugotovi, koliko so dijaki usvojili novo znanje in zmožnosti** (sproti pri obravnavi nove snovi),
- **ugotovi celovito znanje** (na koncu tematskega kroga ali druge zaokrožene enote).

Preverjati je treba redno in na različne načine na vseh štirih področjih zmožnosti, preverjamo pa tudi besedišče in funkcionalno rabo jezika. Ustno in pisno preverjanje uporabljamo skladno s prakso poučevanja, v ustreznem razmerju.

Pri ocenjevanju je pomembno, da poleg ocen tako pri ustnem kot pri pisnem vrednotenju sporočimo dijakom tudi naš komentar. Tovrstno opisno ocenjevanje omogoča, da bolj osvetlimo znanje in pomanjkljivosti, ki se skrivajo za oceno. Poleg tega, da poskušamo pri tem podati čim bolj celovito in realno sliko o napredovanju posameznih dijakov, jih tudi spodbujamo k nadaljnjemu delu oziroma na podlagi pomanjkljivosti dajemo napotke za učinkovito učenje.

Dijake na začetku šolskega leta seznanimo s tem, kaj in kako bomo vrednotili, ter predstavimo kriterije posameznih ocen.

GIMNAZIJA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

